

PREVENCIÓ, INTERVENCIÓ ÉS KOMPENZÁCIÓ

Hideg Gabriella – Simándi Szilvia – Virág Irén
(szerk.)

VII

HERA ÉVKÖNYVEK

PREVENCIÓ, INTERVENCIÓ ÉS KOMPENZÁCIÓ

HERA ÉVKÖNYVEK VII.

PREVENCIÓ, INTERVENCIÓ ÉS KOMPENZÁCIÓ

Szerkesztette:

Hideg Gabriella – Simándi Szilvia – Virág Irén

Debreceni Egyetemi Kiadó

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete

Budapest 2020

Lektorálta:

Buda András

Chrappán Magdolna

Duffek Mihály

Józsa Krisztián

Juhász Erika

Kozma Tamás

Mika János

Molnár György

Nagy Ágoston

Polónyi István

Pusztai Gabriella

Rébay Magdolna

Tóth Péter

Vass Vilmos

Borítóterv: Pete Balázs

© Szerzők, 2020

© Debreceni Egyetemi Kiadó – Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA), 2020

ISBN 978-963-318-857-6

ISSN 2064-6755

HERA Évkönyvek sorozat kötetei

ISSN 2064-6755

Sorozatszerkesztők:
a HERA elnöksége

I. kötet: Juhász Erika – Kozma Tamás (szerk.):
Oktatáskutatás határon innen és túl

II. kötet: Kozma Tamás – Kiss Virág Ágnes – Jancsák Csaba – Kéri Katalin (szerk.):
Tanárképzés és oktatáskutatás

III. kötet: Fehérvári Anikó – Juhász Erika – Kiss Virág Ágnes – Kozma Tamás (szerk.):
Oktatás és fenntarthatóság

IV. kötet: Mrázik Julianna (szerk.):
A tanulás új útjai

V. kötet: Endrődy-Nagy Orsolya – Fehérvári Anikó (szerk.):
Innováció, kutatás, pedagógusok

VI. kötet: Juhász Erika – Endrődy Orsolya (szerk.):
Oktatás – gazdaság – társadalom

VII. kötet: Hideg Gabriella – Simándi Szilvia – Virág Irén (szerk.):
Prevenció, intervenció és kompenzáció

TARTALOM

Előszó.....	11
I. PREVENCIÓN, INTERVENCIÓN ÉS KOMPENZÁCIÓN.....	15
Szalay Krisztina – Emri Zsuzsanna: Drogprevenciós stratégiák az iskolában: A megelőzést és az ártalmak mérséklését célzó programok bevezetésének lehetősége	17
Zank Ildikó: „Just DO IT” A pedagógusok attitűdjének feltérképezése a lemorzsolódás aspektusából	29
Dorner László – Sági Matild: A tanári énhatékonyság és az iskola kollektív kapacitása közötti összefüggések empirikus vizsgálata	39
Langerné Buchwald Judit: Migráns gyerekek oktatási esélyei Magyarországon	55
II. TANÍTÁS, TANULÁS, DIGITALIZÁCIÓN.....	65
Ladnai Attiláné: A positive education és az inkluzív környezet lehetséges összefüggései	67
Molnár György: Realitás vagy utópia? A jövő korszerű digitális oktatási és módszertani lehetőségei, valamint ezeket meghatározó keretrendszerek hatása	78
Orosz Beáta: Kooperációs megoldási lehetőségek a tanulási folyamatokban, IKT környezetben.....	90
Váradai Judit – Kerekes Rita – Kiss Julianna: Az extrakurrikuláris művészeti tevékenység lehetősége az ének-zene tagozatos általános iskolában egy pilot kutatás alapján	101
III. SPORTPEDAGÓCIÓN.....	113
Blatt Péterné: A sportolást és sportágválasztást meghatározó személyi tényezők felső tagozatos és középiskolás tanulók esetében	115
Hideg Gabriella: A rekreációra fordítható idő, sportolási szokások és a modern telekommunikációs eszközök szerepe és jelentősége általános iskolások körében	125
Horváth Cintia – Bognár József: A szülők iskolai végzettségének szerepe a fiatal felnőttek egészséggel kapcsolatos érték- és szokásrendszerére.....	140
Moravecz Marianna – Nagy Zsuzsanna – Rábai Dávid – Szabó Dániel – Kovács Klára: Intézményi hatás a Kárpát-medencei felsőoktatási intézmények szabadidős sportprogramjaiban és versenysportjában	152
Thür Antal – Fügedi Balázs: A mindennapos testnevelés megvalósítási formái a pedagógiai programokban és teljesítményre gyakorolt hatása különböző iskolátípusokban.....	165

IV. KÖRNYEZET, TÉR ÉS IDŐ	181
Rigóczki Csaba: Gyermekrajzok és települési környezet	183
Kracker Anna: Ökológiai lábnyom vizsgálat a 12-14 éves korosztály körében	198
Nagy Ádám: Ismét margón kívül? – Néhány szó a nagymintás ifjúságkutatásokról	211
Nagy Adrienn: „Kényszerítő körülmények vagy társadalmi igény”	
Angolkisasszonyok egri érseki r. k. felső kereskedelmi leányiskola (1917–1933).....	221
Ozsváth Judit: A Kolozsvári magyar ifjúság helykeresése az ideológiai csatározások kereszttüzében 1920–1932 között	233
V. HALLGATÓK, FELSŐOKTATÁS	243
Holik Ildikó: Mérnökhallgatók érzelmi intelligenciájának vizsgálata	245
Horváth Kinga – Tóth Péter: Határon túli pedagógushallgatók véleménye a tanári interakcióról	260
Mácsár Gábor – Bognár József: Rendészeti egyetemi hallgatók pályacéljai	276
Pogátsnik Monika: A problémamegoldó képesség vizsgálata mérnökhallgatók körében	286
Polónyi István: A felsőoktatás-finanszírozás jellemzői	302
Serfőző Mónika – Bajzáth Angéla – Sándor Mónika – Böddi Zsófia: Koragyermekkori pedagógusjelöltek pályaképet befolyásoló tényezők	313
VI. FELNŐTTKORI ÉS KÖZÖSSÉGI TANULÁS, KÖZMŰVELŐDÉS	325
Gösi Zsuzsanna: Motiváció és kompetencia a felnőttképzésben résztvevő edzői képesítést szerzők szempontjából	327
Oszlanczi Tímea: A közművelődés szakmai tartalmának meghatározási keretei az ágazati jogszabályok szintjén	339
Simándi Szilvia: Közösségi tanulás online térben	347
Tengely Adrienn: A felnőtt katekézis kérdése az egri egyházmegyei zsinatokon a 20. században	356
VII. SCHOOL, EDUCATION, TEACHING	363
Piroska Béki – Antal Demeter – Miklós Ozsváth: Skiing in the school functional design in skiing. Ski technique & curriculum	365
Emese K. Nagy: Status problem in Schools.....	377
Gyöngyi Nemes: The benefits of teaching training: A self-study research (continued) ..	387
Dana Nurmukhanova – János Győri: School effectiveness in a changing educational context of Kazakhstan.....	399
Taisia Muzafarova: Competencies in education for sustainable development (ESD) in teaching curricula.....	409
HERA 2018. ÉVI KÖZHASZNÚSÁGI BESZÁMOLÓJA.....	419

AZ EXTRAKURRIKULÁRIS MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉG LEHETŐSÉGE AZ ÉNEK-ZENE TAGOZATOS ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN EGY PILOT KUTATÁS ALAPJÁN

ABSZTRAKT

Az utóbbi évtizedekben a tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli tevékenységek, programok egyre jelentősebb szerepet töltenek be a tanulók nevelésében, a tehetség kibontakoztatásában, az ízlésformálásban és a kulturális attitűd kialakításában. Kutatásunk fókuszában a tanulók extrakurrikuláris szintéren megvalósuló művészeti tevékenységei, valamint a művészeti eseményeken való részvételi lehetőségeik feltérképezése áll. Elemzéseinkhez egy régiós kutatás előkészítése során készített pilot felmérés adatait használtuk. Tanulmányunkban megvizsgáltuk a tanulók művészeti rendezvényeken való részvételét, otthoni művészeti tevékenységét, a szülők mennyire érdeklődnek gyermekük művészeti tevékenysége iránt, a kulturális tőke hatását a rekrutációra, valamint a szubjektív és objektív helyzet hatását a művészeti nevelésre.

Kulcsszavak: extrakurrikuláris tevékenység, művészeti nevelés, kulturális attitűd

Szakszótálya: Zenepedagógiai kutatások

1. BEVEZETÉS

Az extrakurrikuláris tevékenységek kialakulása lassú folyamat volt, előnyeire fokozatosan derült fény. Kezdetben úgy tekintettek ezekre a tevékenységekre, amelyek szerepe a kurrikuláris tevékenységekből kinőni, majd azokba visszatérni, gazdagítani azokat (Millard 1930). Az iskola feladata a tudományos eredményekre való összpontosítás, a nem tudományos tevékenységekre rekreációs időtöltésként tekintettek, amelyek hátráltatják az előmenetelt, ezért következetesen háttérbe szorították azokat. Deam és Bear a kérdéskör korai kutató fogalmazták meg az elsők között, hogy az extrakurrikuláris tevékenységek kiegészítik és kiterjesztik a formális, kötelező iskolai tananyag által nyújtott élményeket és kapcsolatokat (Millard 1930).

Az extrakurrikuláris tevékenységekkel foglalkozó kutatásokat tanulmányozva kiderül, hogy sokrétű fogalomról van szó, amelynek értelmezései egyes szakirodalmi forrásokban jelentősen eltérnek egymástól.

Egyes forrásokban az iskolán/tanórán kívüli tevékenységeket két csoportra osztják. A formális tevékenységek viszonylag strukturált formában történnek (pl. atlétika, hangszertanulás). Az informális extrakurrikulumok inkább a szabadidős tevékenységekkel mutatnak hasonlóságot, kevésbé szervezett formában nyilvánulnak meg. Az extrakurrikuláris szintéren történő zeneoktatás vizsgálata kutatók fókuszában áll, akik mind a kognitív mind az emocionális hatást igazolták (Broh 2002, Eady 2004, Fujita 2006, Haensly et al. 1985). Az extrakurrikuláris oktatás olyan másodoktatási lehetőség, szintér, amely tartalmi, formai, szervezeti struktúráját tekintve rendkívüli sokszínűséget mutat. Leggyakrabban a szolgáltatás helyszíne és működtetője alapján rendszerezik ezeket a többletelfoglaltságokat, így megkülönböztetünk tanórán kívüli iskolai, illetve iskolán kívüli programokat. Ezen extra elfoglaltságok legnagyobb erényének a szabad választást és a belső ösztönzés impulzivitásának dinamikáját tulajdonítják. Alternatívái között jelen vannak a szakkörök, a tanulási előmenetelt segítő foglalkozási (korrekció – kompenzáló) formák, valamint a tanfolyamok (felnőttképzés, munkaerőpiac) (Páskuné 2014; Juhász-Szabó 2016). Ezek a szolgáltatások szerencsésen ötvözik a kereslet - kínálat kohézióját, valamint jelentős hatással bírnak az egyén képességeinek fejlesztésére, testi – lelki, mentális egészségének megőrzésére.

A másodoktatási opciók szabad választása biztosíthatja az egyén érdeklődésének megfelelő önmegvalósítását, kiteljesedését annak ellenére, hogy ez a szolgáltatói attitűd nem feltétlenül preferálja a teljesítmény mennyiségi determinálását vagy annak tárgyilagos minősítését. Ez felveti azt az ambivalenciát, hogy a tanórán kívüli oktatási lehetőségek a jelentkezőknél elsősorban az érdeklődést helyezik a középpontba, gátolva ezzel a képességek hiányából adódó válogatást, szelekciót (Páskuné 2015). Az extrakurrikuláris közeg megválasztásánál a szülők a gyermekük számára testhezálló potenciákat keresik, amely tevékenységek a befektetett energiák, szorgalom folyamatossága által biztosítja a tevékenységben való aktív elmélyedést. Napjaink társadalmának széles rétege veszi igénybe az oktatás ezen formáit mind művészeti, sport, és intellektuális területeteken.

2. A KUTATÁS MÓDSZERTANI HÁTTERE

A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelmélet és Módszertani Kutatóintézet támogatásával a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskolája, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar és a Jövő Művészetéért Alapítvány Zenepedagógiai kutatócsoportja 2018. novemberében indított egy kutatást, amelyben az általános iskolai tanulók kötelező tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli művészeti tevékenységeinek valamint a művészeti rendezvényeken való részvétel lehetőségét vizsgálja.

Célunk objektív képet adni arról, hogy a művészeti nevelés hogyan járul hozzá a tanulók kulturális attitűdjének kialakulásához, a magas kultúra értékeinek megismeréséhez, egy művelt, empatikus, magas érzelmi intelligenciával rendelkező ifjúság neveléséhez. A vizsgálat célcsoportját az észak-alföldi régió (Hajdú-Bihar megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Jász-Nagykun-Szolnok) megye általános iskolás tanulói alkották.

A tervezés első lépésében egy alsó és egy felső tagozatos osztályt választottunk, akik az általános képzés különböző szintjeit reprezentálják. A kutatócsoport választása az előzetes megbeszélés alapján a harmadik és hatodik osztályos tanulóokra esett. A felmérés elvégzéséhez saját készítésű kérdőívet dolgoztunk ki, amely pilot vizsgálat keretében került kipróbálásra egy iskola két 3. osztályos gyermekei körében (N=52). A próba során felmértük, hogy a gyermekek megértik-e a nyelvezetet, átlátják-e, hogy a különböző típusú kérdésekre hogyan kell válaszolni (szövegesen, számmal, bekarikázással, bejelöléssel), tudják-e értelmezni a táblázatokat. A pilot kutatás helyszínének egy olyan iskolát választottunk, amely intézmény nem szerepelt a kutatás többlépcsős rétegzett valószínűségi mintavételi eljárással vett mintájában, de a vizsgált megyék egyikében a megyében található és az intézmény típusa is kiválóan illeszkedett az eredeti mintához. A kérdőív kitöltése a tanítók illetve egy kérdezőbiztos segítségével valósult meg, a szülőkkel és az intézmény vezetésével való előzetes írásbeli engedélyeztetés után. A minta alacsony száma és az iskola kivételes helyzete miatt vizsgálatunk nem reprezentatív, speciális jellege miatt azonban mégis érdemes a kiértékelésre.

2.1.A mintavétel helyszíne

A nyíregyházi Kodály Zoltán Általános Iskola, mint intézményi háttér

Az általános iskola 1958-tól kezdve ének-zenei profillal rendelkezik, zenei rendszerének origóját teljes mértékben a kodályi alapelvek adják. Az éneklés kultúrája, kiművelése, az énekkari tevékenység részeként az előadói gyakorlat, azaz az interpretálás élményszerűsége a tanulók természetes közegévé válik ebben az iskolatípusban. A leendő elsősök alkalmassági meghallgatáson esnek át, ahol az átlag 100 jelentkezőből 60 gyermek nyerhet felvételt. Az intézményben minden osztály emelt óraszámú ének-zenei képzést kap, így minden évfolyamon heti négy órában tanítanak ének-zenét. Harmadik évfolyamtól a heti négy énekórán felül heti 2 órában folyik énekkari foglalkozás, amely hatodik osztálytól heti 3 órára emelkedik. Nem hivatalos órakeretben az iskolában évtizedek óta meghonosodott, hogy minden reggel 7:30 és 8 óra között énekléssel kezdődik a nap harmadik osztálytól. Ezzel tulajdonképpen megvalósul a mindennapos éneklés ideája is. A reggeli alkalmak mindegyike énekkari foglalkozás.

Ebben a hazai és nemzetközi szinten is kiemelt bázisiskolában az évfolyamok emelt szintű képzésével párhuzamosan egymásra épülő rendszerrel találkozunk. Az egyik struktúrát maga az énekkari rendszer adja, a másik a hangversenyek rendszere. Az énekkari rendszer alapját a zenei írás-olvasás elsajátítását megalapozó első két osztály képezi, amelyben a gyerekek a zenei alapokat sajátítják el játékos, sokszínű feladatokkal. A harmadik évfolyamon kezdődik a többszólamú éneklési kultúra megalapozása a Nyitnikék énekkarral, ahol a fiúk és a lányok heti két órát együtt énekelnek Szilágyiné Botos Mária vezetésével.

A negyedik és ötödik osztályosokból áll a Napsugár Kórus, amelynek tagjait már kizárólag lányok alkotják. Magas szintű munkájukat jelzi, hogy hazai és nemzetközi megmérettetéseken is részt vesznek. Ez a két év készíti fel a leány tanulókat a Cantemus Gyermekkarra, amelynek vezetője Szőke Rita.

Az intézmény 1981-ben alapított fiúkból álló énekkart, amely azóta is kuriózumként van jelen hazai kóruséletben. A legszélesebb korosztályt öleli fel, Szabó Soma irányításával 10 éves kortól 18-20 éves korukig dolgoznak együtt.

1986-ban a Cantemus Gyermekkarból született meg a Pro Musica Leánykar, amely a középiskola első évfolyamától fogadja az intézmény egykori tanulóit, akik szeretnének továbbra is énekkarban énekelni. Az iskola védőernyője alatt 1988-ban megalakult a Banchieri Énekegyüttes, valamint 1998-ban a Cantemus Vegyeskar. 2005-ben hívták életre a Cantemus Ifjúsági Vegyeskart. Az intézmény legfiatalabb együttese a 2013 óta működő Acapellart énekegyüttes. A Cantemus Kórusintézmény 2003-tól együttműködésben az általános iskolával Nyíregyháza önálló szervezeteként, 2012-től nemzeti együttesként működik.

1. táblázat: Az énekkari rendszer felépülése

Énekkari rendszer		
Banchieri énekegyüttes Szabó Soma	Cantemus Vegyeskar Szabó Dénes	Acapellart énekegyüttes műv.vezető: Magyar Péter
Pro Musica (9. osztálytól) Szabó Dénes	Cantemus Ifjúsági Vegyeskar (9. osztálytól) Szabó Soma	
Cantemus Gyermekkar (6. oszt. –lányok) Szabó Dénes	Cantemus Fiúkórus (4. osztálytól) Szabó Soma	
Napsugár Kórus (4-5. osztály-lányok) Szőke Rita	Cantemus Fiúkórus (4. osztálytól) Szabó Soma	
Nyitnikék (3. osztály) Szilágyiné Botos Mária		

(Forrás: Saját szerkesztés)

A kórushangversenyeken a tanulók, mint előadók, családjaik, mint közönség is jelen vannak. A bérletes hangversenysorozatok valódi családi eseményekké emelése segíti a közönséggé válás folyamatát, a kulturális eseményeken való részvétel belső igénnyé való alakulását. A családi rendezvények meghirdetett programjainak megértése és befogadása pedagógiai munkát involvál magában, beleértve a szakmai előkészítést és a koncertek utáni beszélgetést is. A tanulói produkciókból felépülő hangszeres gálakoncerteknek külön rangot ad, hogy szakmai zsűri is jelen van, egyben a zeneiskolai tanárokkal való szoros együttműködésnek, megmutatkozási lehetőségnek szép példájával is találkozhatunk.

1. táblázat: A hangversenyek rendszere

Az iskolában megrendezett hangversenyek	
Cantemus Bérlet	
<p style="text-align: center;">Családi Bérlet</p> <p style="text-align: center;">meghívott előadók, művészek (5 alkalom)</p> <p style="text-align: center;">célközönség: szülők és gyermekek</p> <p style="text-align: center;">cél: közösen megélt koncertélmény</p>	<p style="text-align: center;">Családi Bérlet +</p> <p style="text-align: center;">meghívott előadók, művészek</p> <p style="text-align: center;">célközönség: nyitott bárki számára,</p> <p style="text-align: center;">zenekedvelők,</p> <p style="text-align: center;">Kodály társaság</p>
<p style="text-align: center;">Évfolyam hangversenyek</p> <p style="text-align: center;">3. évfolyamtól; évente 1 alkalom</p>	<p style="text-align: center;">Hangszeres Gála (alsó – és felső tagozat,</p> <p style="text-align: center;">hangszercsoportok szerint; évente 1 alkalom)</p>

(Forrás: Saját szerkesztés)

Az iskola a zenei profilon kívül nagy hangsúlyt fektet az idegen nyelvek tanulására és a testnevelésre.

2.2. Kutatási kérdések, hipotézisek

Jelen tanulmányban a következő kérdésekre keressük a választ:

1. Melyek a leggyakrabban látogatott kulturális programok, művészeti előadások ezen az évfolyamon?
2. Foglalkoznak-e a tanulók otthon művészeti tevékenységgel?
3. Érdeklődnek-e a szülők gyermekeik megítélése szerint a művészeti tevékenységeikkel?
4. Befolyásolja-e a szülők saját művészeti tevékenysége a gyermekük művészeti tevékenysége iránti érdeklődésüket.
5. Objektív és szubjektív anyagi helyzet hatása a kulturális fogyasztásra.

Hipotézisek:

H1. Leggyakrabban látogatott programként a klasszikus zenei hangversenyeket látogatják a tanulók.

H2. Feltételezhető, hogy azok a tanulók, akik az iskolában ilyen sokrétű zenei tevékenységgel foglalkoznak, otthon szabadidejükben már nem töltik ezzel az időt.

H3. A válogatott tanulói közösséghez tartozó szülői háttér aktívan odafigyelő, gyermeke tanulmányi és művészeti fejlődését követő, érdeklődő.

H4. A szülők támogató attitűdje mögött feltételezzük, hogy azok a szülők, akik ének-zene tagozatos általános iskolába íratják gyermekeiket maguk is résztvesznek művészeti tevékenységben.

H5. Feltételezzük, hogy a felvételi válogatás miatt a szülői közösség tagjai között nagyobb arányban vannak a magabiztos egzisztenciával rendelkezők.

3. A KUTATÁS KIÉRTÉKELÉSE, EREDMÉNYEK

A nyíregyházi Kodály iskola harmadik évfolyamán felvett kérdőívet 52 gyerek töltötte ki, akiknek gender szerinti megoszlása a következőként alakult: 18 fiú (34,6%), 32 lány (61,5 %). A legfiatalabbak 8 évesek, a legidősebbek 10 évesek voltak, a tanulók átlagkora 8,9 év volt.

Művészeti programok, előadások látogatottságára, népszerűségére fókuszálva az adatok elemzésből kiderült, hogy a színház a legjobban preferált. A megkérdezett diákok 21,2 %-a jelölte meg, hogy havonta jár színházi előadásra. A tanulók 78,8% -a (41 fő) válaszolta, hogy évente pár alkalommal jár hangversenyre. Ez harmóniában van az intézményen belül megrendezett koncertek gyakoriságával. A megkérdezettek 73,1 százaléka évente párszor jár színházba és a kiállításra, amely azért is kiemelkedő eredmény, mert az iskola kínálatában ez a két művészeti rendezvény nem szerepel. A látogatottság szempontjából negatív pólust képvisel az opera és a népzenei koncert, amely egyrészt magyarázható a település földrajzi elhelyezkedésével, a műfaj és a korosztály sajátosságával. Másrészt a népzenei koncert esetében érdemes figyelembe vennünk, hogy a népzenei kultúra természetes közegében a tánc és a zene nagyobb arányban jelenik meg együtt, mint külön előadások keretében (3. táblázat).

2. táblázat: A leggyakrabban látogatott rendezvény

N 52	havonta	évente párszor	soha	nem válaszolt
Hangverseny	11,5%	78,8%	7,7%	1,9%
Színház	21,2%	73,1%	11,9%	3,8%
Kiállítás	7,7%	73,1%	13,5%	5,8%
Zenés gyermekműsorok	5,8%	55,8%	32,7%	5,8%
Bábszínház	7,7%	48,1%	32,7%	11,5%
Táncelőadás	9,6%	46,2%	38,5%	5,8%
Néptánc előadás	3,8%	44,2%	44,2%	7,7%
Könnyűzenei koncert	5,8%	42,3%	48,1%	3,8%
Népzenei koncert		21,2%	62,2%	9,6%
Opera		5,8%	88,5%	5,8%

(Forrás: Saját szerkesztés)

A vizsgálat keretében kíváncsiak voltunk arra is, hogy a tanulók az otthon eltöltött szabadidejükben is foglalkoznak-e művészeti tevékenységgel. A megkérdezett tanulók közül 31 diák, a közösség 59,6 %-a otthoni keretek között is foglalkozik az általa választott művészeti tevékenységgel. 19 diák egyáltalán nem folytat otthon művészeti jellegű elfoglaltságot. A zene területén a hangszeres játék fordult elő a legnagyobb arányban, ezek közül is fuvolán játszik a válaszadók 13,4 % - a. Ezt követi azonos volumennel a zongora és a hegedű, mindkettőt 5,8 százalék jelölte. Citerán egy fő játszik, és a kórusanyaggal is egy tanuló foglalkozik az otthonában. Négy tanuló táncol, a megkérdezettek 9,6 % - a képzőművészeti tevékenységet folytat, közülük négyen rajzolnak, egy tanuló pedig fafaragással foglalkozik.

Az iskola profiljának és speciális alkalmassági vizsgájának ismeretében a szülők külön felvételre viszik gyermekeiket, hogy azok bekerülhessenek az iskolába, amely valószínűsíti, hogy fontos számukra a művészeti nevelés. Ezt a figyelmet a tanulók is appercipiálják. Szubjektív megítélésük szerint az anya és apa közel azonos arányban mutat érdeklődést művészeti teljesítményük iránt, minimális mértékben az édesapjuk odafigyelését érezték erőteljesebbnek. Érdekes eredmény, hogy az egyáltalán nem érdeklődők között jóval magasabb az anyák száma, mint az apáké. Ez nem harmonizál a társadalmilag elvárt és elfogadott képpel, amely szerint a családban az anya foglalkozik többet a gyermekkel.

3. táblázat: A szülők érdeklődése gyermekük művészeti tanulmányai iránt

	Anya	Apa
Nagyon sokat érdeklődik	63,5%	65,4%
Elég sokat érdeklődik	11,5%	9,6%
Közepesen érdeklődik	9,6%	9,6%
Egy kicsit érdeklődik	1,9%	5,8%
Egyáltalán nem érdeklődik	7,7%	3,8%
Nem adott választ	5,8%	5,8%

(Forrás: Saját szerkesztés)

A szülők önálló művészeti tevékenységének adatai azt mutatták, hogy a szülők életében csekély mértékben van jelen művészettel kapcsolatos elfoglaltság, de az édesanyák nagyobb arányban foglalkoznak művészeti tevékenységgel, mint az édesapák. A tanulók 32,7 %-a nyilatkozott arról, hogy édesanyjuk szabadidejében ilyen jellegű tevékenységekkel foglalja el magát. A változatos művészeti lehetőségek közül az anyák 11,7%-a (6 fő) foglalkozik zenével, 7,6% (4 fő) képzőművészeti tevékenységgel, színjátszással pedig 3,8 %. A vizsgált mintában az édesapák közül egy gitározik.

4. táblázat: A szülők művészeti tevékenysége

	Anya	Apa
Igen	32,7%	3,8%
Nem	61,5%	80,8%
Nem válaszolt	5,8%	15,4%

(Forrás: Saját szerkesztés)

Az anyagi komponensek szubjektív és objektív adatait összevetve elmondható, hogy a tanulók többsége magabiztos egzisztenciális háttérrel rendelkezik. A vizsgált minta 80,8 %-a értékeli úgy, mindenük megvan, sőt jelentősebb kiadásokra is telik. Ezt támasztja alá az objektív anyagi helyzet, amely azt mutatja, hogy a tanulók 67,3 %-a rendelkezik okos telefontal, 73,1 % használ saját Ipadet vagy tabletet.

5. táblázat: Az objektív és a szubjektív anyagi helyzet

	Mindenünk megvan, jelentősebb kiadásokra is telik (pl. nyaralás)	Mindenünk megvan, de nagyobb kiadásokat nem engedhetünk meg magunknak	Gyakran megesik, hogy nincs pénzünk a mindennapi szükségletek fedezésére	Nem válaszolt
N 52 (100 %)	80,8%	11,5%	1,9%	5,8%
	van	nincs	nem tudom	nem válaszolt
Okos telefon	67,3 %	26,9 %	0 %	5,8 %
Mobil (nem okos)	19,2 %	73,1%	0 %	7,7 %
Szám.gép./laptop	50,0 %	42,3 %	1,9 %	5,8 %
Play St./Xbox	44,2 %	46,2 %	1,9 %	7,7 %
Tablet/Ipad	73,1 %	21,2 %		5,8 %
Plazma tv	40,4 %	44,2 %	3,8%	11,5 %

(Forrás: Saját szerkesztés)

4. ÖSSZEGRZÉS

A nyíregyházi Kodály Zoltán Általános Iskola harmadik évfolyamos tanulóinak segítségével folytattuk le a pilot vizsgálatunkat, melynek célja az volt, hogy feltérképezze az adott közeg diákjainak művészeti tevékenységben való részvételét, a kulturális rendezvények látogatásának gyakoriságát, családjuk szociokulturális és -ökonomiai hátterét. A kurrikuláris színtér profilja mellett a tanulók iskolán kívüli művészeti eseményeken való jelenléte ebben az évfolyamban nem számottevő, első hipotézisünkkel ellentétben leggyakrabban színházi előadásokon vesznek részt, amit havonta látogatnak. Klasszikus zenei hangverseny évente párszor van a kulturális programjaik között. A második hipotézisben feltételeztük, hogy azok a tanulók, akiknek kimagasló arányban van jelen a zeneoktatás kurrikuláris és extrakurrikuláris színtéren egyaránt, otthon már ne foglalkozzanak vele. A felmérés alapján megállapíthattuk, hogy a hipotézisünk nem teljesült, mert a gyermekek 59,6 %-a otthoni szabadidejének egy részét is művészeti tevékenységgel tölti.

A szülői közösséget támogató attitűd jellemzi, a tanulók szubjektív megítélése szerint mind az anya, mind az apa gyakran érdeklődik tanulmányaik és művészeti tevékenységük iránt. A negyedik hipotézis nem teljesült, a szülők közül csak kevesen foglalkoznak maguk is művészeti tevékenységgel. Az ötödik hipotézist a szubjektív és objektív anyagi helyzetre adott válaszok kiértékelése is alátámasztotta, a megkérdezett tanulók nagyrészt biztos szocio-ökonómiai háttérrel rendelkeznek. Annak ellenére, hogy az előzetes felmérés jól működött, a tanulságok feldolgozása után figyelembe véve a tanítók korosztályra vonatkozó javaslatait, tanácsait a mérőeszközön korrekciókat hajtottunk végre. A célcsoportot az általános iskolák negyedik osztályára módosítottuk. A folyamat során alakult ki a kutatás végleges kérdőíve, amely jó alapot biztosított további méréseinkhez.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.

Felhasznált irodalom

- Broh, B. A. (2002): Linking extracurricular programming to academic achievement: Who benefits and why? *Sociology of Education*. 75(1), 69. doi:10.2307/3090254
- Eady, I. – Wilson, J. D. (2004): The influence of music on core learning. *Education*, 125, 243-249.
- Fujita, K. (2006): The Effects of Extracurricular Activities on the Academic Performance of Junior High Students Undergraduate. *Research Journal for the Human Sciences*. 5.
- Haensly, P. A. – Lupkowski, A. E. – Edlind E. P. (1985): The Role of Extracurricular Activities in Education. *The High School Journal* Vol. 69, No. 2. 110-119.
- Juhász E. – Szabó J. (2016): Kulturális tanulás: a tanulás új dimenziója. Budapest, *Educatio* 2016/2 szám <http://folyoiratok.ofi.hu/educatio/kulturalis-tanulas-a-tanulas-uj-dimenzioja>
- Millard, C. V. (1930): The organization and administration of extracurricular activities. New York: A. S. Barnes and Co.
- Páskuné Kiss J. (2014): Tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli programok a tehetség gondozásban. *Géniusz Műhely* 2.; Magyar tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest (ISSN 2064-5449) 3-6.
- Páskuné Kiss J. (2015): A tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli programok megítélése, szerepe a tehetség gondozásban; *Géniusz Műhely* 17.; Magyar tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest (ISSN 2064-5449) 5-10.

ABSTRACT

In the last decades out of school and extracurricular school activities are desirable, as well as learning novelties, talent development, taste formation, and cultural attitudes. In this paper we examined the extracurricular artistic activities of students, and the possibility of taking part in artistic events. For our analyzes we used data from a pilot study prepared by the region research. Our study examined student participation in arts events, arts activities at home, parents' interest in children's artistic activities, the impact of cultural capital on recruitment and the effect of subjective and objective impact on artistic education.

Dr. Váradi Judit, PhD

egyetemi docens

Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

judit.varadi.06@gmail.com

Kerekes Rita

doktorandusz

Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Program

k.kerekesrita@gmail.com

Kiss Julianna

doktorandusz

Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Program

juliaszepviragszal@gmail.com